

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ УКРАЇНИ ТА США

Яна Бондарук, к.пед.н., доц.

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна*

Метою нашого дослідження є порівняння післядипломної педагогічної освіти в США та Україні, визначення можливостей впровадження прогресивних ідей досвіду США в систему підвищення кваліфікації вчителів в Україні.

Для реалізації поставленої мети використано методи наукового дослідження: індукція, дедукція й узагальнення, що сприяли обґрунтуванню теоретичних положень; інтерпретаційно-аналітичний – для вивчення й аналізу вітчизняної та зарубіжної педагогічної, психологічної, методичної літератури; порівняльно-історичний – для окреслення причин реформування післядипломної педагогічної освіти в США й Україні; порівняльно-педагогічні методи оптимізували виокремлення напрямів розвитку післядипломної педагогічної освіти в США, спільних і відмінних рис змісту, структури й форм навчального процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів у США та Україні; прогностичний – для опису можливостей використання позитивного американського досвіду в післядипломній педагогічній освіті України; спостереження – для виокремлення основних положень, які слугують науково-теоретичною основою дослідження.

З'ясовано, що нині неперервний професійний розвиток учителів упродовж педагогічної кар'єри розглядається як важлива умова вдосконалення загальної середньої освіти України. Крім того, глобальні освітні трансформації у світі призводять до переосмислення функцій і завдань учителя, важливості його участі у формуванні національної свідомості молодого покоління. Поряд з цим посилюються вимоги до професійної компетентності вчителів – відбувається вдосконалення змісту, форм і моделей організації програм підготовки й професійного розвитку педагогів: упровадження кредитно-модульної системи навчання в сфері підвищення кваліфікації вчителів, використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації навчального процесу, збільшення навчального навантаження на самостійну роботу освітян. Всі ці зміни спрямовані на перехід до особистісно орієнтованого підходу до професійного розвитку вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти України, ефективно впровадження якого залежить також і від усвідомлення важливості перебудови цієї ланки освіти, активної співпраці закладів освіти на всіх рівнях, можливості вивчення і впровадження прогресивних ідей досвіду розвинених країн відповідно до вітчизняних умов.

Порівняльний аналіз систем підвищення кваліфікації вчителів у США та України засвідчив, що ця освітня сфера в кожній із країн має свої особливості, вивчення яких сприяє виокремленню спільних і відмінних характеристик, які впливають на організацію післядипломної педагогічної освіти.

Підвищення кваліфікації вчителів є обов'язковим як у США, так і в Україні. Проте, на відміну від України, де основну роль у професійному вдосконаленні

вчителів відіграють інститути післядипломної педагогічної освіти, які фінансуються державою, у США існує низка освітніх установ, які займаються питаннями професійного розвитку вчителів (окремі підрозділи університетів і коледжів, департаменти освіти штатів, центри при шкільних округах, приватні організації та установи).

Система підвищення кваліфікації вчителів в обох країнах характеризується циклічністю, але вона реалізовується по-різному. У США основними елементами системи підвищення кваліфікації вчителів є професійний розвиток учителів-початківців (перші 3 роки педагогічної діяльності), ресертифікація кожні 5 років і державна сертифікація кожні 10 років (за бажанням учителя). В Україні аналізована система представлена атестацією, яка є обов'язковою для всіх учителів кожні 5 років. Спільними для обох країн є і моделі організації навчання. Виявлено, що на відміну від України, де домінуючою все ще залишається очне навчання, в США переважають дистанційні форми професійного розвитку. Крім того, в Україні має місце обов'язковість проходження окремих форм навчання (курси підвищення кваліфікації), що не притаманне системі післядипломної освіти США, де вчитель самостійно обирає форми і зміст навчання.

Результати аналізу особливостей організації навчального процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів різних штатів США засвідчив, що вивчення досвіду США в цій сфері та його використання у вітчизняній післядипломній освіті може здійснюватися за наступних умов: зменшення впливу колективних і збільшення індивідуальних форм навчання на професійний розвиток учителів, запровадження державної підтримки для вчителів-початківців, запровадження інклюзивної освіти для всіх учителів. Ці умови можуть бути покладені в основу вдосконалення навчального процесу в системі підвищення кваліфікації вчителів в Україні.

Ключові слова: підвищення кваліфікації вчителів, професійний розвиток, післядипломна педагогічна освіта.